

HYVINVOINTIVALTIO NUMEROINA

eve FAKTA

27.4.2015

Aiemmin julkaistu EVA Fakta -sarjassa:

Hyvinvointivaltio numeroina (2013)

Verojen kirja (2014)

Tästä Suomi elää (2014)

Kuka Suomessa tekee työt? (2015)

Julkaisut löytyvät osoitteesta www.eva.fi/julkaisut/faktat.

Kustantaja: Taloustieto Oy

Painopaikka: Nykypaino Oy, Helsinki 2015

EVA Fakta 2/2015

5. täydennetty painos

ISSN 2342-7175 (painettu)

ISSN 2342-7183 (pdf)

ISBN 978-951-628-634-4 (painettu)

ISBN 978-951-628-635-1 (pdf)

Esipuhe

”Hyvinvointivaltio on kriisissä”, sanotaan. ”Hyvinvointivaltio on ajettu alas”, julistavat innokkaimmat. Hyvinvointivaltion ongelmat ovat totta, mutta lopussa sen tarina ei ole. Sen kertovat numerot.

Tämä teos on hyvinvointivaltion kuumemittari. Se kertoo havainnollisten indeksilukujen kautta miten suomalainen hyvinvointivaltio on kehittynyt ja muuttunut. Lähtöpisteenä on vuosi 1975, jolloin hyvinvointiprojektimme oli saavuttanut täysi-ikäisyytensä. Kertomus kulkee läpi 1990-luvun laman ja 2000-luvun talouskriisien.

Tämän kirjan ensimmäinen painos julkaistiin helmikuussa 2011. Se on osoittautunut hyvin kysytyksi ja käyttökelpoiseksi perustietoteokseksi kaikissa niissä paikoissa, joissa käydään talouspoliittista ja yhteiskunnallista keskustelua. Siksi olemme päivittäneet kuvaajat tuoreimmilla numeroilla.

Tilastointiviiveen vuoksi ensimmäisessä painoksessa finanssikriisin vaikutus näkyi vain heikosti. Tässä päivitetystä laitoksessa maailmantalouden sukellus ja Euroopan velkakriisin kurjuudet ovat selvästi nähtävissä.

Luvut kertovat, että Suomen palautuminen finanssikriisistä on huolestuttavan hidasta. Ennen kuljimme tasatahtia Pohjoismaiden kanssa, nyt olemme liukumassa toisenlaiseen seuraan.

EVA Faktan luvut on koonnut tutkija Hannu Kaseva Elinkeinoelämän tutkimuslaitoksesta. Esitän hänelle parhaat kiitokseni paneutuvasta ja sinnikkästä työstä.

Helsingissä 22. huhtikuuta 2015

Matti Apunen

Johtaja

EVA

Sisältö

Julkinen sektori kansantaloudessa

Julkiset menot tehtävittäin 1980–2013	4
Julkiset menot pääerittäin 1975–2013	5
Julkisten menojen rahoitus 1975–2014	6

Julkisen sektorin työllisyys

Julkisen ja yksityisen sektorin työlliset 1950–2013	7
Julkisyhteisöjen osuus työllisyydestä 1860–2013	8
Työvoima julkisyhteisöissä ja yrityksissä 1975–2013	9
Julkisyhteisöjen työvoima hallintotasoittain 1975–2013	10
Työllisyys julkisissa peruspalveluissa ja hallinnossa 1975–2013	12

Julkiset kulutusmenot

Yövärtijavaltion kulutusmenot 1975–2013	12
Peruspalvelujen kulutusmenot 1975–2013	13
Terveyspalvelujen kulutusmenot 2003–2013	14
Sosiaalipalvelujen kulutusmenot 2003–2013	15
Koulutuksen kulutusmenot 2003–2013	16
Kulttuuri- ja liikuntapalvelujen kulutusmenot 2003–2013	17
Infrastruktuurin ja elinkeinopalvelujen kulutusmenot 2003–2013	18
Hallinnon palkkojen osuus julkisyhteisöjen palkkamenoista 2003–2013	19

Julkiset tulonsiirrot ja tuet

Eläkemenot eläkelajeittain 1975–2013	20
Sairausvakuutusmenot ja luontoismuotoiset tulonsiirrot 1975–2013	21
Työttömyysturvamenot 1975–2013	22
Muut perusturvamenot 1975–2013	23
Korkomenot ja ulkomaille maksetut tulonsiirrot 1975–2013	24
Bruttoinvestoinnit ja tukipalkkiot 1975–2013	25

Veroaste ja muita indikaattoreita

Kokonaisveroaste 1975–2014	26
Maksetut ja saadut tulonsiirrot tuloluokittain 2013	27
Pienituloinen väestö Suomessa, Ruotsissa ja EU:ssa 1999–2013	28
Valtiovallan antamien säädösten määrä 1945–2011	29
Kasvihuonekaasupäästöt asukasta kohti 1990–2013	30

Kansainvälistä vertailua

Julkiset menot Suomessa, Ruotsissa ja EU:ssa 1995–2013	31
Julkiset kulutusmenot Suomessa, Ruotsissa ja EU:ssa 1995–2013	32
Julkiset investointimenot Suomessa, Ruotsissa ja EU:ssa 1995–2013	33
Julkiset tulonsiirrot Suomessa, Ruotsissa ja EU:ssa 1995–2013	34
Inhimillisen kehityksen vertailu Pohjoismaissa ja OECD-maissa 1980–2013	35
Tytyväisyys omaan elämään OECD-maissa 2012	36

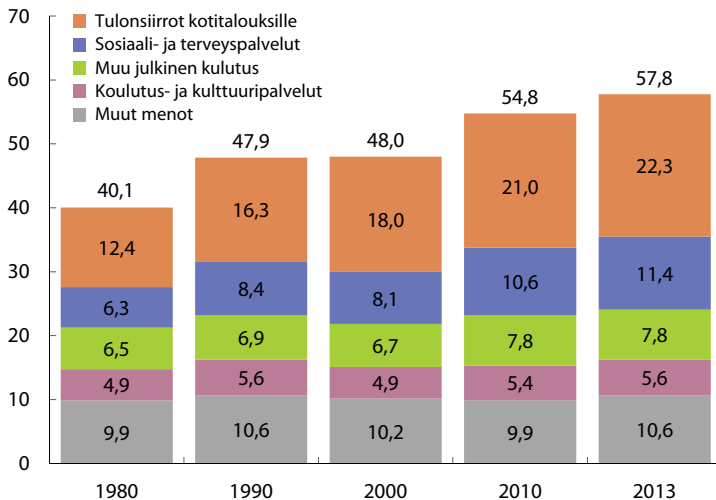
Julkiset menot tehtävittäin 1980–2013 (prosenttia bruttokansantuotteesta)

Taluskriisi (2008–) on kiihdyttänyt julkisten menojen kasvua. Vuonna 2013 julkisten menojen osuus bruttokansantuotteesta nousi 57,8 prosenttiin.

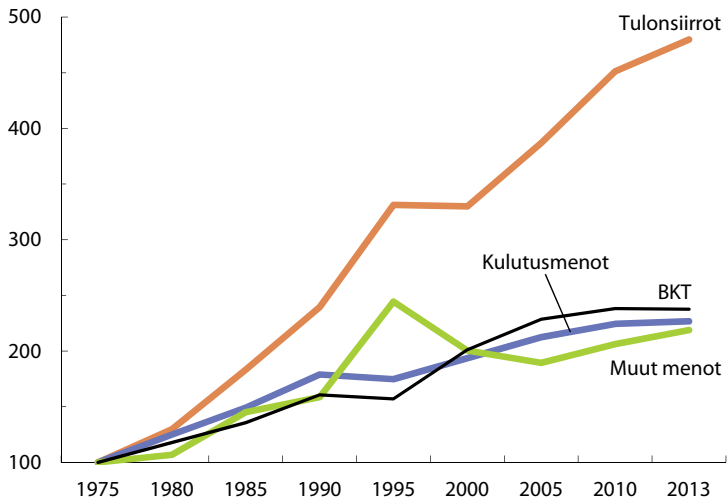
Vuosina 2000–2013 kasvu oli nopeinta sosiaali- ja terveystaloudessa, jotka kasvoivat käyvin hinnoin mitattuna keskimäärin 5,8 prosenttia vuodessa. Tulonsiirrot, kuten eläkkeet ja sosiaaliavustukset, kasvoivat 4,8 prosenttia vuodessa.

Julkisten menojen rahoituspohjan muodostaa kokonaistuotanto, joka kasvoi samana ajanjaksona keskimäärin 3,1 prosenttia vuodessa.

Lähde: Tilastokeskus, kansantalouden tilinpito.

Julkiset menot pääerittäin 1975–2013 (indeksi, 1975=100)

Tulonsiirrot eli kotitalouksille maksetut sosiaaliturvaetuudet ovat kiintein hinnoin laskettuna miltei viisinkertaistuneet vuodesta 1975. Julkisyhteisöjen tuottamien terveys-, koulutus- ja hallintopalveluiden kulutusmenot taas ovat yli kaksinkertaistuneet.

Muihin menoihin kuuluvat mm. valtion korkomenot, kehitysapu ja EU-jäsenmaksut.

Lähde: Tilastokeskus, kansantalouden tilinpito.

Julkiset menot v. 2013 (mrd. eur)

Kulutusmenot	50,18
Tulonsiirrot	45,02
Muut menot	21,44
Yhteensä	116,63

Julkisten menojen rahoitus 1975–2014 (prosenttia bruttokansantuotteesta)

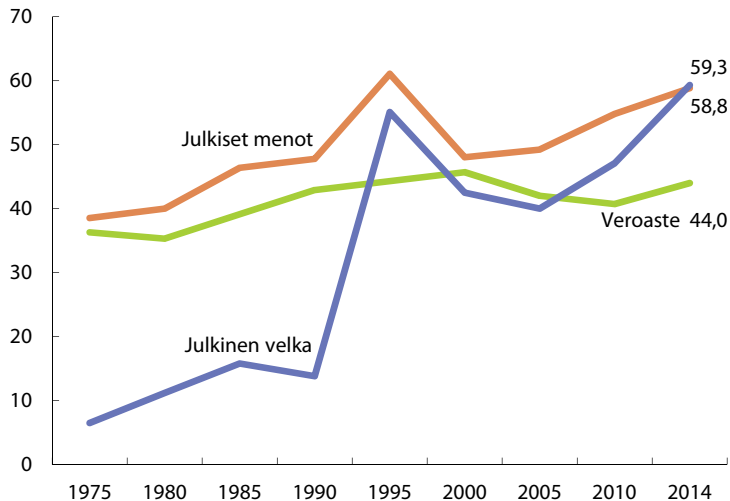
Julkisia menoja ei ole pystytty talouskriisin aikana (2008–) kattamaan verotuloilla, joten valtio ja kunnat ovat velkaantuneet. Vuonna 2013 lisävelkaa otettiin 8,4 miljardia euroa, ja julkisen velan suhde BKT:hen nousi 59,3 prosenttiin.

1990-luvun lama-aikana julkista velkaa kasvatti markan devalvaatio, joka nosti valuuttamääräisen velan arvoa.

Lähde: Tilastokeskus, kansantalouden tilinpito.

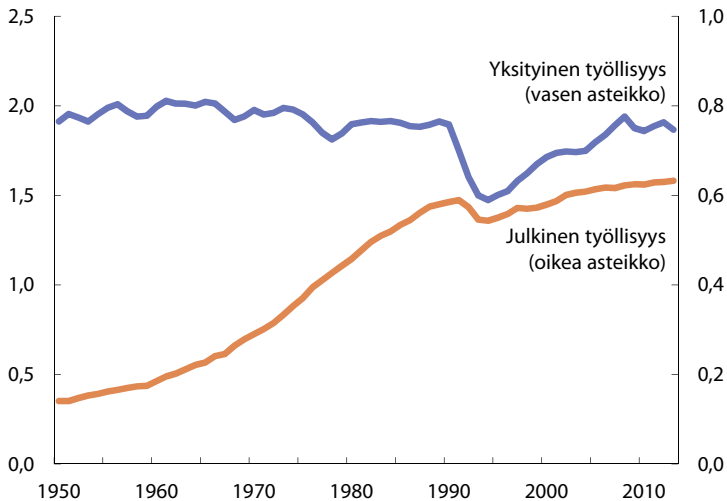
Menojen rahoitus vuonna 2014 (mrd. euroa)

Julkiset menot	120,0
Verotulot	90,0
Julkinen velka	121,1
BKT (veropohja)	204,0

Julkisen ja yksityisen sektorin työlliset 1950–2013 (miljoonaa henkilöä)

Julkisen sektorin työllisyys on yli nelinkertaistunut 1950-luvun alusta. Yksityinen sektori taas työllistää tänään vähemmän ihmisiä kuin tuolloin.

Lähde: Tilastokeskus, kansantalouden tilinpito.

Työllisiä vuonna 2013 (milj. hlöä)

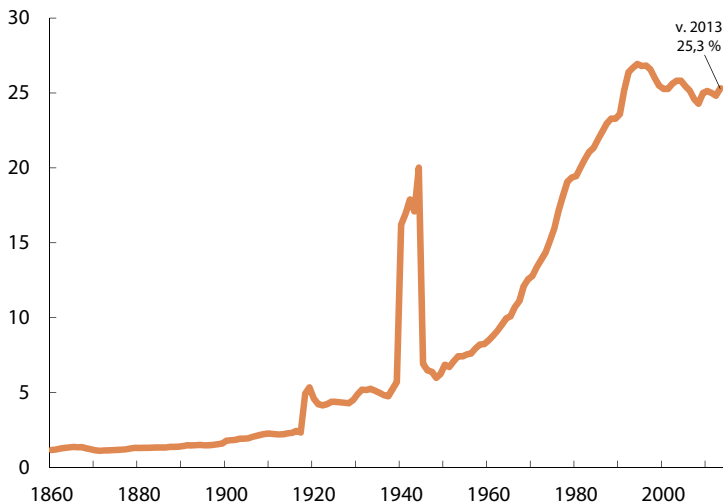
Yksityinen työllisyys	1,87
Julkinen työllisyys	0,63
Koko kansantalous yhteensä	2,50

Julkisyhteisöjen osuus työllisyydestä 1860–2013 (prosenttia)

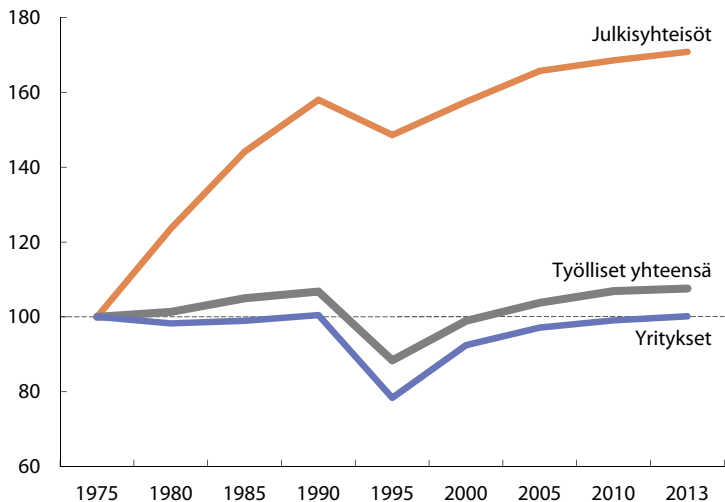
Julkisyhteisöt työllistävät noin neljänneksen koko maan työllisistä. Julkisyhteisöjen työntekijämäärä kuitenkin riippuu siitä, mitä julkiseen toimintaan katsotaan kuuluvan. *Kansantalouden tilinpidon* mukaan (ks. s. 9) julkisyhteisöjen palveluksessa oli vuonna 2013 noin 633 000 työntekijää. *Työssäkäyntitilastossa* luku lähentelee 700 000:ta, kun mukaan otetaan myös mm. valtiolenemistöisten osakeyhtiöiden 65 000 työntekijää.

Lähde: Tilastokeskus ja Hjerppe (1988).

Työllisyysosuudet v. 2013	(%)
Yritykset	58,6
Julkisyhteisöt	25,3
Muut	16,1
Yhteensä	100,0

Työvoima julkisyhteisöissä ja yrityksissä 1975–2013 (indeksi, 1975=100)

Vuonna 1975 yrityksissä työskenteli 3,9 työntekijää jokaista julkisen sektorin palveluksessa olevaa kohti, mutta vuonna 2013 suhdeluku oli 2,3. Julkisyhteisöjen henkilöstömäärä on kasvanut 71 prosenttia, mutta yritysten henkilöstömäärä on pysynyt ennallaan.

Muihin työnantajiin luetaan kotitaloudet, yhdistykset ja säätiöt, vakuutus- ja rahoituslaitokset sekä asuntoyhteisöt.

Lähde: Tilastokeskus, kansantalouden tilinpito.

Työllisiä vuonna 2013	(hlöä)
Yritykset	1 465 500
Julkisyhteisöt	632 700
Muut	401 400
Yhteensä	2 499 600

Julkisyhteisöjen työvoima hallintotasoittain 1975–2013 (indeksi, 1975=100)

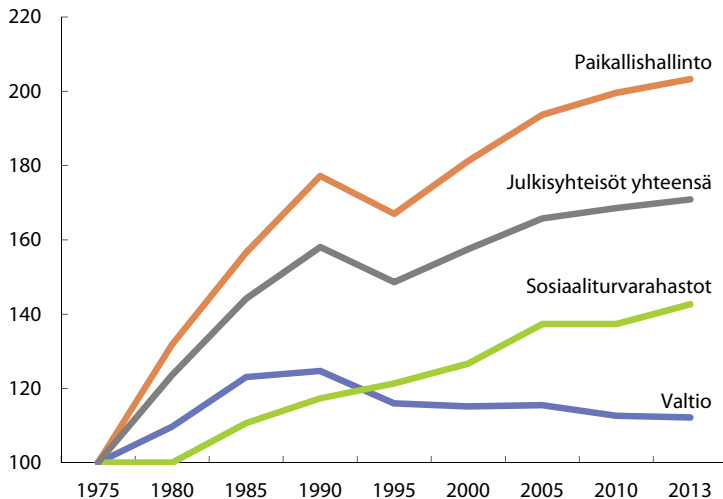
Valtaosa julkisyhteisöjen työvoimasta toimii paikallishallinnossa, jossa henkilöstö on kaksinkertaistunut vuodesta 1975. Paikallishallintoon kuuluvat kunnat, kuntayhtymät sekä alue- ja maakuntahallinto.

Valtion henkilöstö väheni etenkin 1990-luvulla, kun esimerkiksi Posti- ja telelaitos yhtiöitettiin.

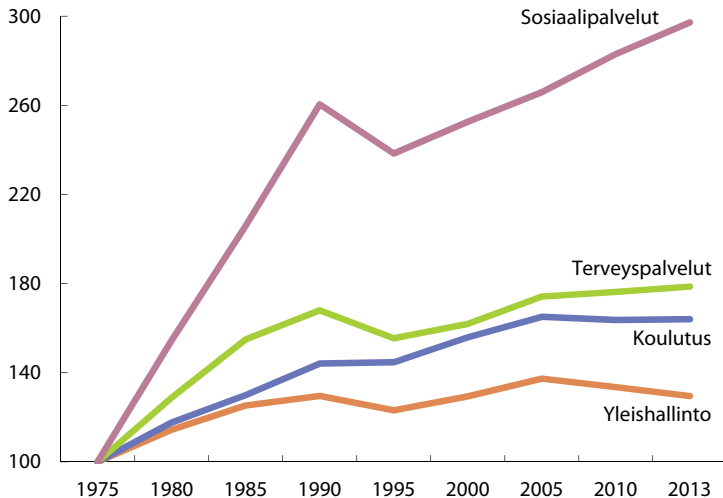
Sosiaaliturvarahastoja ovat mm. KELA ja työeläkelaitokset.

Lähde: Tilastokeskus, kansantalouden tilinpito.

Työllisiä vuonna 2013	(hlöä)
Paikallishallinto	479 900
Valtio	142 100
Sos.turvarahastot	10 700
Yhteensä	632 700

Työllisyys julkisissa peruspalveluissa ja hallinnossa 1975–2013 (indeksi, 1975=100)

Julkisten sosiaali-, terveys- ja koulutuspalveluiden henkilöstö on kaksinkertaistunut vuodesta 1975.

Ripeintä työllisyyden kasvu on ollut sosiaalipalveluissa, joissa henkilöstömäärä on kolminkertaistunut.

Yleishallinnon eli valtion, kuntien ja KELAn hallinnon työntekijämäärä on kasvanut 30 prosenttia vuodesta 1975.

Lähde: Tilastokeskus, kansantalouden tilinpito.

Työllisiä vuonna 2013	(hlöä)
Yleishallinto	169 600
Terveyspalvelut	143 100
Koulutus	136 100
Sosiaalipalvelut	125 400

Yövaltijaavaltion kulutusmenot 1975–2013 (indeksi, 1975=100)

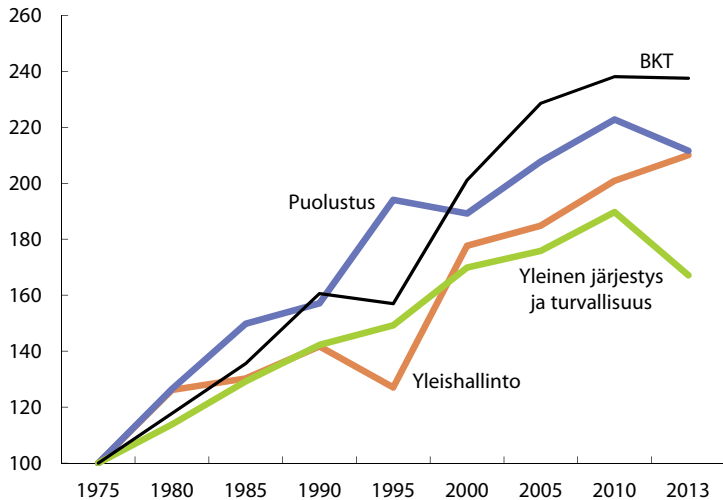
Yövaltijaavaltion kulutusmenot ovat reaalisesti kaksinkertaistuneet vuodesta 1975. Yhteensä yövaltijaavaltion kulutusmenot ovat noin 11 miljardia euroa, mikä oli 5,3 prosenttia BKT:sta vuonna 2013.

Yövaltijaavaltio on hyvinvointivaltion ydin, joka huolehtii sisäisestä järjestyksestä ja ulkoisesta turvallisuudesta sekä ylläpitää yhteiskunnan perusrakennetta eli yleistä hallintoa ja oikeuslaitosta.

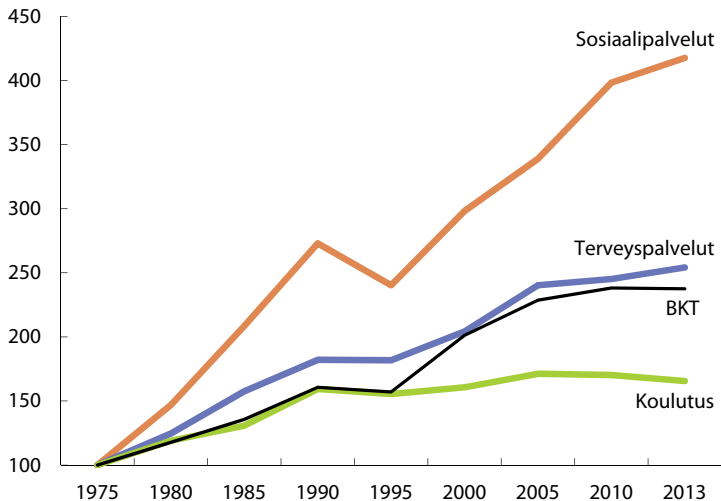
Lähde: Tilastokeskus, kansantalouden tilinpito.

Kulutusmenot v. 2013 (mrd. eur)

Yleishallinto	5,59
Yleinen järjestys ja turv.	2,78
Puolustus	2,30
Yövaltijaavaltio yhteensä	10,67

Peruspalvelujen kulutusmenot 1975–2013 (indeksi, 1975=100)

Julkisten sosiaali- ja terveystalouden palveluiden kulutusmenot ovat kiintein hinnoin mitattuna kasvaneet nopeammin kuin bruttokansantuote ja koulutuspalveluiden taas hitaammin.

Sosiaalipalvelujen kulutusmenot ovat reaalisesti yli nelinkertaistuneet (ks. tarkemmin s. 15) ja terveystalouden palvelujen yli kaksinkertaistuneet vuodesta 1975 (s. 14).

Lähde: Tilastokeskus, kansantalouden tilinpito.

Kulutusmenot v. 2013 (mrd. eur)

Terveyspalvelut	12,88
Sosiaalipalvelut	10,13
Koulutus	9,52
Peruspalvelut yhteensä	32,86

Terveyspalvelujen kulutusmenot 2003–2013 (indeksi, 2003=100)

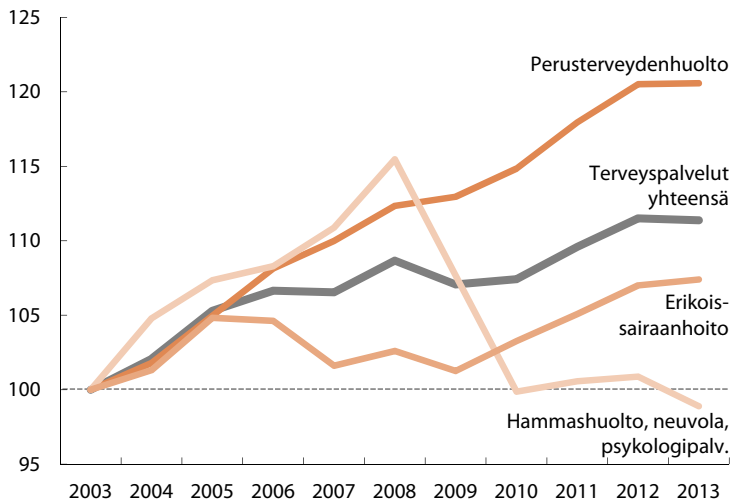
Terveyspalvelujen kulutusmenot ovat kiintein hinnoin laskettuna kasvaneet yli 11 prosenttia vuodesta 2003. Perusterveydenhuollon kulutusmenot ovat kohonneet erikoissairaanhoidon menoja ripeämmin.

Ennaltaehkäisevän terveydenhuollon ja hammashoidon yhteenlasketut menot ovat pysyneet reaalisesti ennallaan.

Lähde: Tilastokeskus, kansantalouden tilinpito.

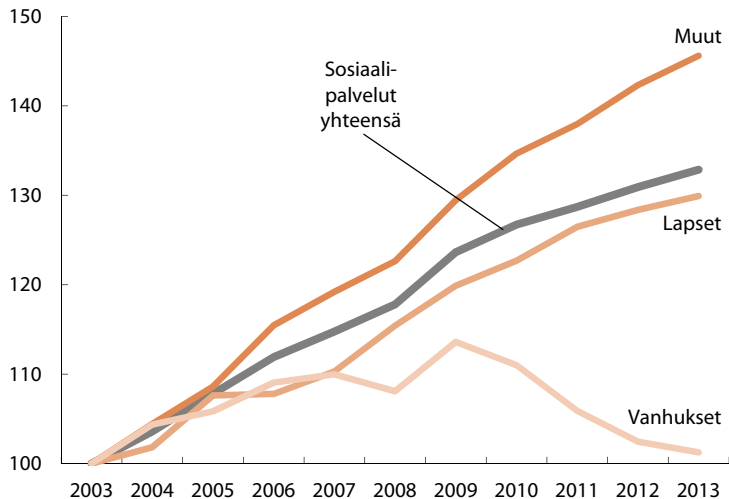
Kulutusmenot v. 2013 (mrd. eur)

Perusterveydenhuolto	5,68
Erikoissairaanhoido	5,33
Hammashuolto ym.	1,87
Terveyspalvelut yhteensä	12,88

Sosiaalipalvelujen kulutusmenot 2003–2013 (indeksi, 2003=100)

Sosiaalipalvelujen kulutusmenot ovat kasvaneet reaalisesti 20 prosenttia vuodesta 2003. Sosiaalipalveluihin kuuluvat mm. lasten päivähoito ja vanhusten laitoshoido.

Vanhusten palvelujen kulutusmenot ovat pysyneet reaalisesti ennallaan.

Muut sosiaalipalvelut sisältävät mm. asunnottomien ja vammaisten palveluihin liittyvät menot.

Lähde: Tilastokeskus, kansantalouden tilinpito.

Kulutusmenot v. 2013 (mrd. eur)

Lapset	3,14
Vanhukset	1,35
Muut	5,64
Sosiaalipalvelut yhteensä	10,13

Koulutuksen kulutusmenot 2003–2013 (indeksi, 2003=100)

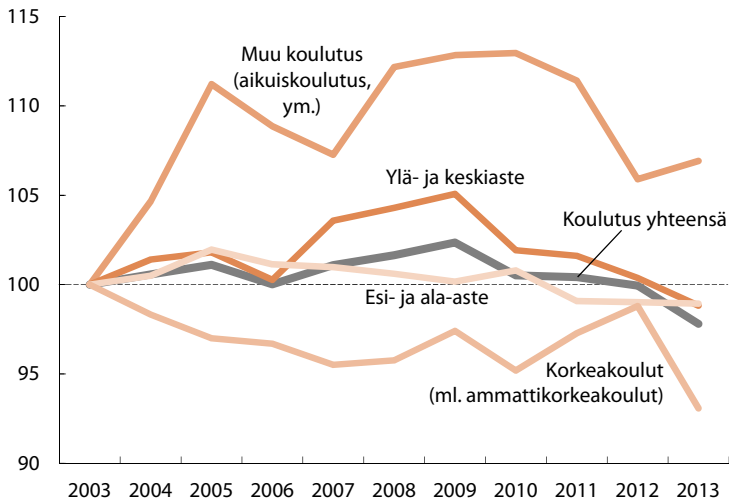
Oppilasmäärien supistuminen on vähentänyt julkisen koulutuksen kiinteähintaisia kulutusmenoja.

Korkeakoulujen kokonaismenot ovat kuitenkin nousseet, sillä yliopistojen tutkimus- ja tuotekehitystoiminnan menot ovat kasvaneet (ks. s. 25).

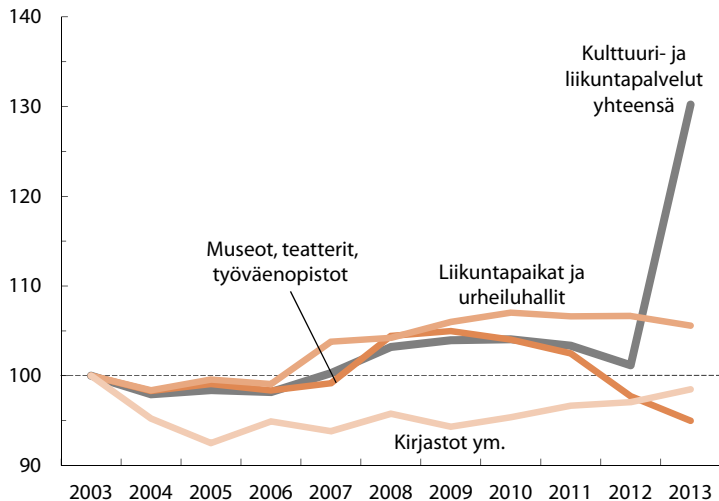
Lähde: Tilastokeskus, kansantalouden tilinpito.

Kulutusmenot v. 2013 (mrd. eur)

Esi- ja ala-aste	2,30
Ylä- ja keskiaste	4,35
Korkeakoulut	2,32
Muu koulutus	0,55
Koulutus yhteensä	9,52

Kulttuuri- ja liikuntapalvelujen kulutusmenot 2003–2013 (indeksi, 2003=100)

Julkisten kirjastojen, museoiden ja teattereiden sekä liikuntapaikkojen kulutusmenojen reaalisuus on ollut hyvin vähäistä. Vuonna 2013 kulttuurimenot kasvoivat kuitenkin huomattavasti, kun Yleisradiotoiminta siirrettiin valtiosektoriin ja Yle-vero otettiin käyttöön.

Lähde: Tilastokeskus, kansantalouden tilinpito.

Kulutusmenot v. 2013 (mrd. eur)

Museot, teatterit ym.	0,63
Liikuntapaikat	0,59
Yleisradio	0,43
Kirjastot ym.	0,19
Kulttuuri ja liikunta yhteensä	1,85

Infrastruktuurin ja elinkeinopalvelujen kulutusmenot 2003–2013 (indeksi, 2003=100)

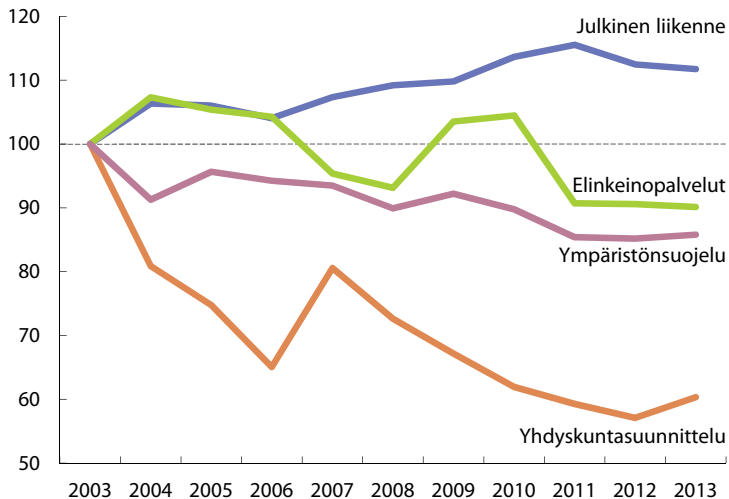
Julkisen liikenteen kulutusmenot ovat kasvaneet reaalisesti 12 prosenttia vuodesta 2003. Valtaosa liikenteen kulutusmenoista on väylien kunnossapitoa.

Yhdyskuntasuunnittelun, kuten kaavoituksen, kulutusmenot ovat laskeneet. Elinkeinopalveluiden kulutusmenoihin kuuluvat mm. Tekesin ja uusyrityskeskusten toimintamenot.

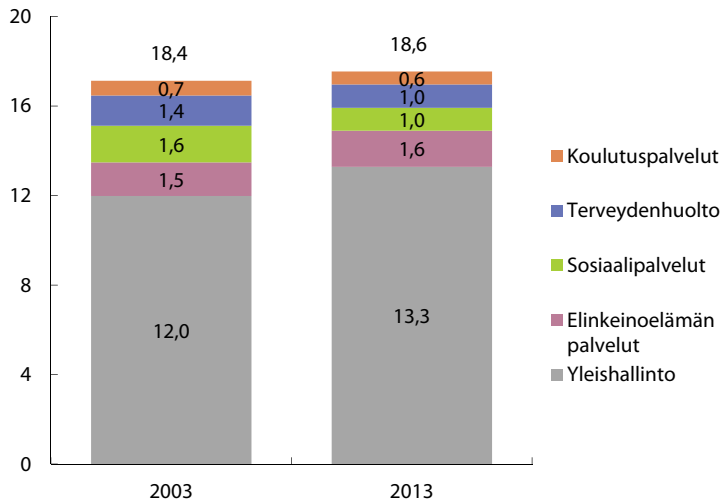
Lähde: Tilastokeskus, kansantalouden tilinpito.

Kulutusmenot v. 2013 (mrd. eur)

Julkisen liikenne	3,07
Elinkeinopalvelut	1,45
Ympäristönsuojelu	0,33
Yhdyskuntasuunnittelu	0,28
Yhteensä	5,13

Hallinnon palkkojen osuus julkisyhteisöjen palkkamenoista 2003–2013 (prosenttia)

Julkisen hallinnon, tutkimuksen ja suunnittelun palkkamenojen osuus oli vuonna 2013 lähes 19 prosenttia kaikista julkisyhteisöjen maksamista palkkoista. Valtaosa näistä palkkukuluista syntyy yleishallinnossa eli valtion keskushallinnossa, virastoissa ja laitoksissa.

Lähde: Tilastokeskus, kansantalouden tilinpito.

Hallinnon palkkamenot vuonna 2013 (mrd. eur)

Yleishallinto	3,03
Elinkeinoelämän palvelut	0,37
Terveydenhuolto	0,24
Sosiaalipalvelut	0,23
Koulutuspalvelut	0,13
Muut	0,24
Yhteensä	4,24

Eläkemenot eläkelajeittain 1975–2013 (indeksi, 1975=100)

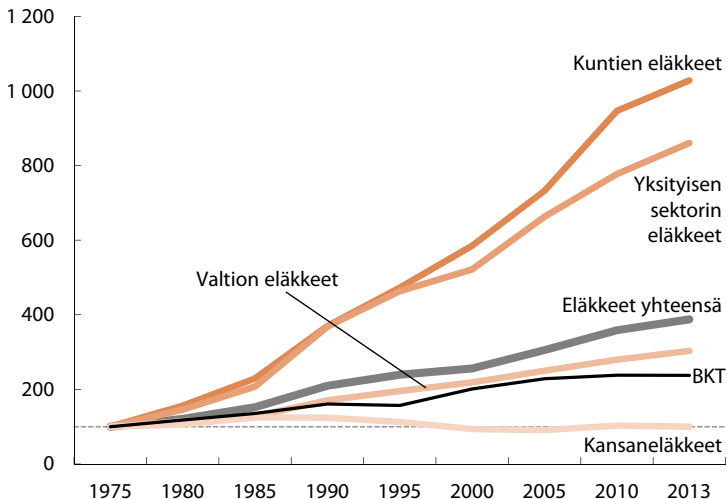
Eläkemenoista on tullut suurin yksittäinen julkisten menojen laji, kun eläkkeellä olevien määrä on kasvanut ja eläkkeisiin on tehty taso-
korotuksia. Eläkemenot ovat lähes nelinkertaistuneet vuodesta 1975.

Vuonna 2013 eläkemenot nousivat 27,9 miljardiin euroon, ja niiden osuus julkisista menoista oli noin 24 prosenttia.

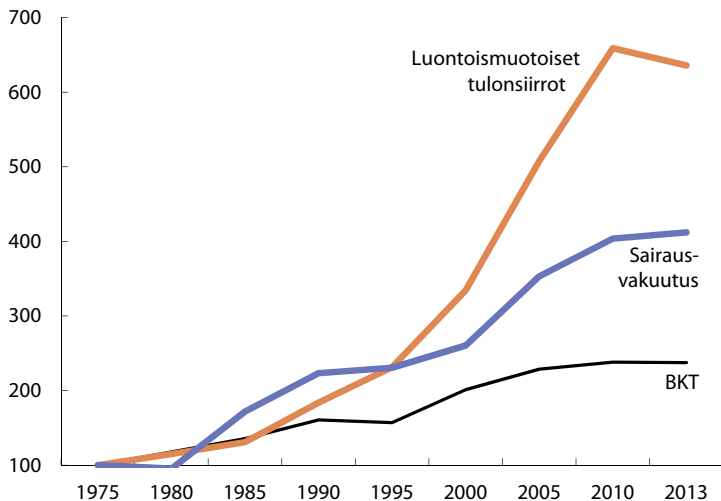
Lähteet: KELA, KEVA, Valtiokonttori ja Tilastokeskus, kansantalouden tilinpito.

Eläkemenot v. 2013 (mrd. eur)

Yksityiset työnantajat	15,81
Valtiotyönantajat	4,46
Kuntatyöntekijät	4,15
Kansaneläkkeet	3,47
Yhteensä	27,90

Sairausvakuutusmenot ja luontoismuotoiset tulonsiirrot 1975–2013 (indeksi, 1975=100)

Luontoismuotoiset tulonsiirrot ovat kasvaneet yli kuusinkertaisiksi vuodesta 1975. Luontoismuotoisia tulonsiirtoja ovat kotitalouksille myönnetty alihintaiset tai maksuttomat tavarat ja palvelut, kuten lääkkeet sekä kuntoutus- ja kuljetuspalvelut.

Myös sairausvakuutuksen perusteella maksetut sairauspäivärahat sekä korvaukset lääkäripalkkioista ja lääkkeistä ovat kasvaneet.

Lähde: Tilastokeskus, kansantalouden tilinpito.

Menot vuonna 2013 (mrd. eur)

Luontoismuot. tulonsiirrot	5,06
Sairausvakuutus	4,31
Yhteensä	9,37

Työttömyysturvamenot 1975–2013 (indeksi, 1975=100)

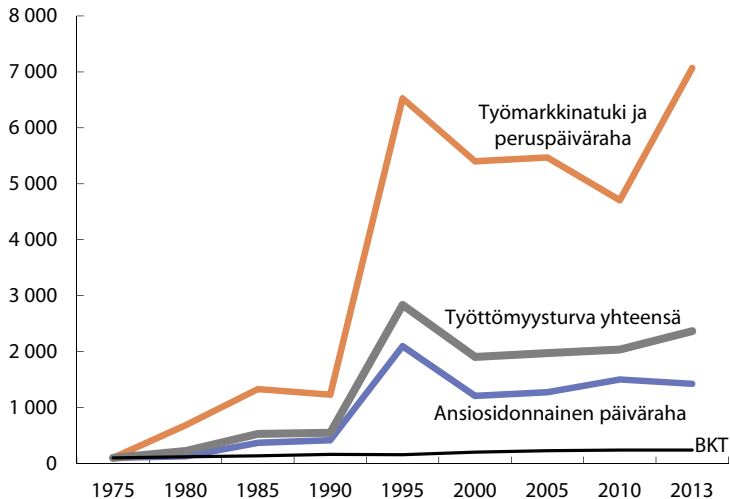
Taluskriisi (2008–) on kasvattanut työttömyysturvamenoja. Työttömyysturvamenot nousivat vauhdilla myös 1990-luvun laman aikana, ja jäivät sen jälkeenkin korkealle tasolle.

Etenkin työttömyyden perusturvaan kuuluvat menot eli työmarkkinatuki, peruspäiväraha ja koulutus-tuet ovat kasvaneet voimakkaasti.

Lähde: Tilastokeskus, kansantalouden tilinpito.

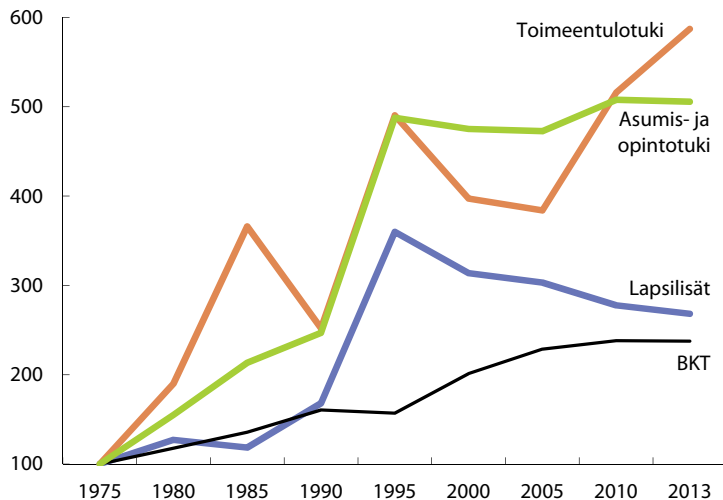
Menot vuonna 2013 (mrd. eur)

Ansiosidonnainen turva	2,02
Työmarkkinatuki ja peruspv.	2,01
Yhteensä	4,03

Muut perusturvamenot 1975–2013 (indeksi, 1975=100)

Toimeentulo-, opinto- ja asumistukimenot ovat kasvaneet yli viisinkertaisiksi vuodesta 1975. Toimeentulotukimenot lisääntyvät yleensä laskusuhdanteessa, kun työttömien määrä kasvaa.

Lapsilisämenot nousivat jyrkästi vuonna 1995, kun lapsilisiä korotettiin ja verotuksessa luovuttiin lapsivähennyksestä.

Lähde: Tilastokeskus, kansantalouden tilinpito.

Menot vuonna 2013 (mrd. eur)

Lapsilisät	1,49
Asumis- ja opintotuki	1,48
Toimeentulotuki	0,74
Yhteensä	3,71

Korkomenot ja ulkomaille maksetut tulonsiirrot 1975–2013 (indeksi, 1975=100)

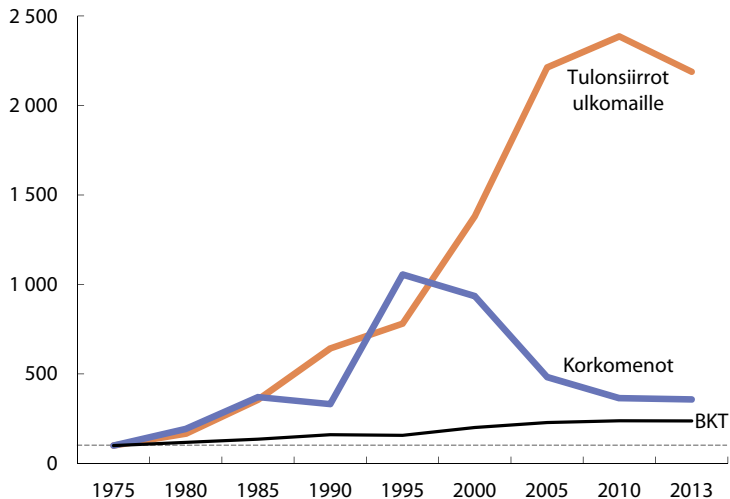
Julkisyhteisöjen korkomenot olivat 2,8 miljardia euroa vuonna 2013. Vaikka julkista velkaa on lisätty (ks. s. 6), korkomenot ovat pysyneet vakaina, kun yleinen korkotaso on alentunut tuntuvasti.

Ulkomaille maksetut tulonsiirrot ovat nousseet, kun EU-jäsenmaksu ja kehitysapumenot ovat kasvaneet.

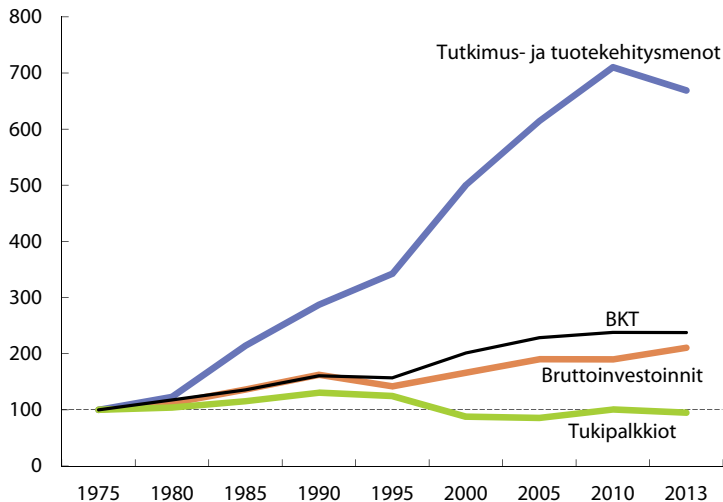
Lähde: Tilastokeskus, kansantalouden tilinpito.

Menot vuonna 2013 (mrd. eur)

Korkomenot	2,84
Tulonsiirrot ulkomaille	2,68
Yhteensä	5,52

Bruttoinvestoinnit ja tukipalkkiot 1975–2013 (indeksi, 1975=100)

Julkiset bruttoinvestoinnit ovat kaksinkertaistuneet vuodesta 1975. Vuoteen 1990 saakka investointien kasvu painottui uusien liikenneväylien ja palvelutalojen rakentamiseen, ja sen jälkeen alkoi julkisten tutkimus- ja tuotekehityspanostusten kasvu.

EU-jäsenyys vähensi tukipalkkioita, kun maataloustuki siirtyi valtaosin maksettavaksi EU:n budjetista.

Lähde: Tilastokeskus, kansantalouden tilinpito.

Menot vuonna 2013 (mrd. eur)

Bruttoinvestoinnit	8,4
- josta T&K-menot	1,9
Tukipalkkiot	2,7

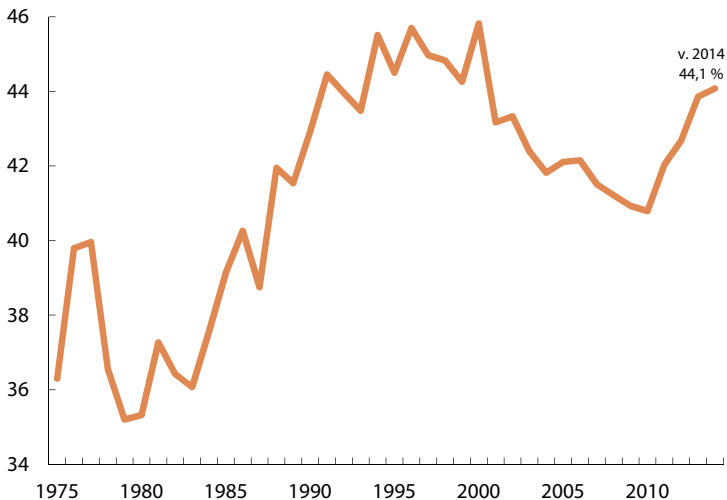
Kokonaisveroaste 1975–2014 (prosenttia bruttokansantuotteesta)

Kokonaisveroaste on noussut lähes 1990-luvun lamavuosien huipputasolle viime vuosina. Vuonna 2014 veroaste oli yli 44 prosenttia bruttokansantuotteesta.

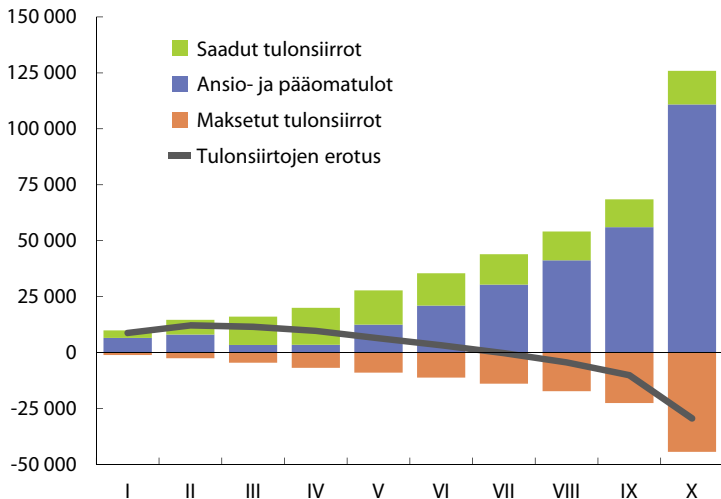
Etenkin kotitalouksien tuloverotusta ja arvonlisäverotusta on viime vuosina kiristetty. Yhteisöveroa on alennettu, mutta myös sosiaalivakuutusmaksut ovat nousseet.

Kokonaisveroaste kuvaa maksettujen verojen ja sosiaalivakuutusmaksujen suhdetta bruttokansantuotteeseen, mutta siinä ei ole mukana esimerkiksi palvelumaksuja.

Lähde: Tilastokeskus, kansantalouden tilinpito.

Maksetut ja saadut tulonsiirrot tuloluokittain 2013 (euroa/kotitalous)

Kahteen ylimpään tuloluokkaan kuuluvat kotitaloudet maksoivat vuonna 2013 yli puolet kaikista kotitalouksien maksamista tulonsiirroista eli välittömistä veroista ja sosiaaliturvamaksuista.

Pienituloisten saamat tulonsiirrot ovat etupäässä työttömyyskorvauksia ja muita perusturvaetuja. Suurituloisten saamista tulonsiirroissa korostuvat ansiosidonnaiset etuudet, kuten eläkkeet.

Lähde: Tilastokeskus, tulonjaon kokonaistilasto.

Pienituloinen väestö Suomessa, Ruotsissa ja EU:ssa 1999–2013 (prosenttia koko väestöstä)

Suomessa pienituloisia kotitalouksia on vähemmän kuin muissa vanhoissa EU-maissa keskimäärin.

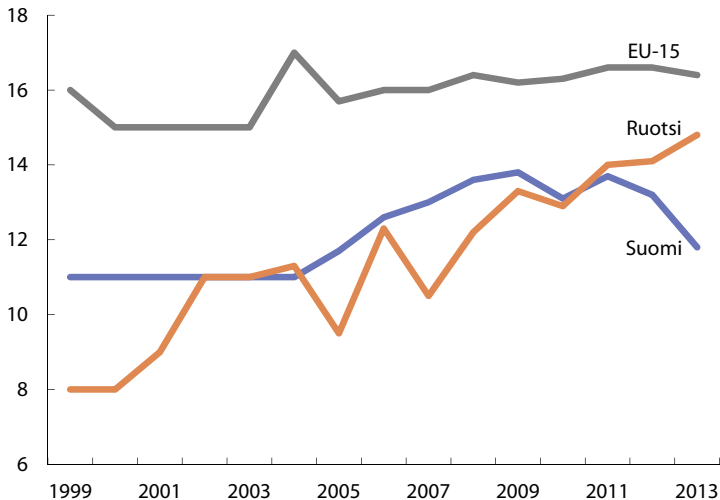
Vuonna 2013 koko väestöstä oli meillä pienituloisia noin 12 prosenttia. Eniten pienituloisia oli ikäryhmässä 18–24-vuotiaat.

Kotitalous katsotaan pienituloiseksi, kun sen käytettävissä olevat tulot ovat vähemmän kuin 60 prosenttia mediaanitulosta. Pienituloisuusraja oli 1 190 euroa kuukaudessa vuonna 2013.

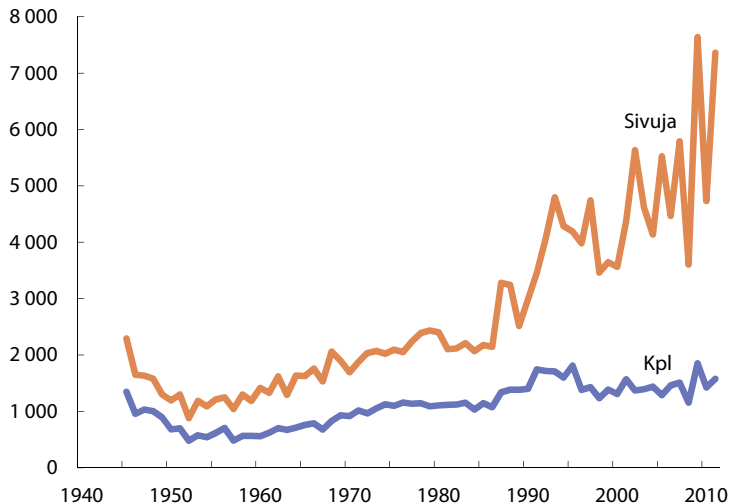
Lähde: Eurostat.

Pienituloisuusaste v. 2013 (%)

Suomi	11,8
Ruotsi	14,8
EU-17	16,4

Valtiovallan antamien säädösten määrä 1945–2011 (kpl ja sivumäärä)

Säädösten määrän kasvu kuvaa valtion toiminnan laajentumista. Sotien jälkeen meillä on annettu yli 73 000 säädöstä, mikä tekee Suomesta tiettävästi Euroopan lain-säädäntöintensiivisimmän maan.

Säädöskokoelmassa julkaistujen lakien, asetusten ja valtiovallan muiden päätösten yhteenlaskettu sivumäärä on jo yli 182 000 sivua.

Lähde: Wiberg 2012, s. 41.

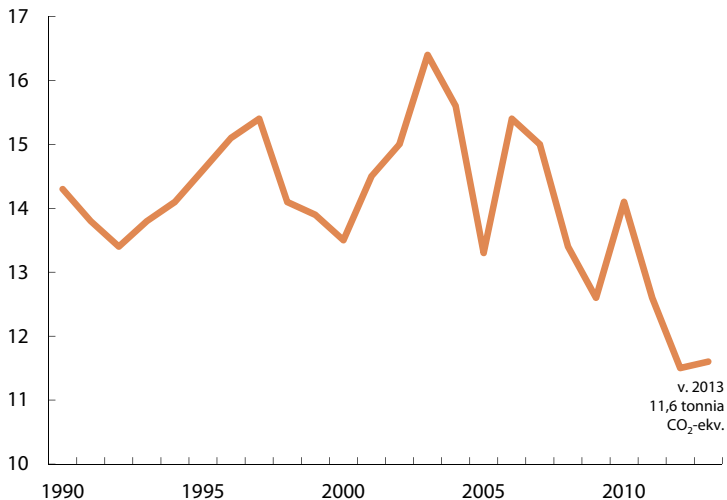
Kasvihuonekaasupäästöt asukasta kohti 1990–2013 (tonnia CO₂-ekv.)

Kasvihuonekaasujen kokonaispäästöt ovat Suomessa pysyneet matalalla tasolla. Vuonna 2013 kokonaispäästöt olivat noin 12 prosenttia alhaisemmat kuin vuonna 1990.

Viime vuosina päästöt ovat vähentyneet, sillä sähköntuotannossa on korvattu fossiilisia polttoaineita ja turvetta tuontisähköllä ja vesivoimalla. Kun teollisuustuotanto on supistunut, myös teollisuudessa on käytetty aiempaa vähemmän fossiilisia polttoaineita ja turvetta.

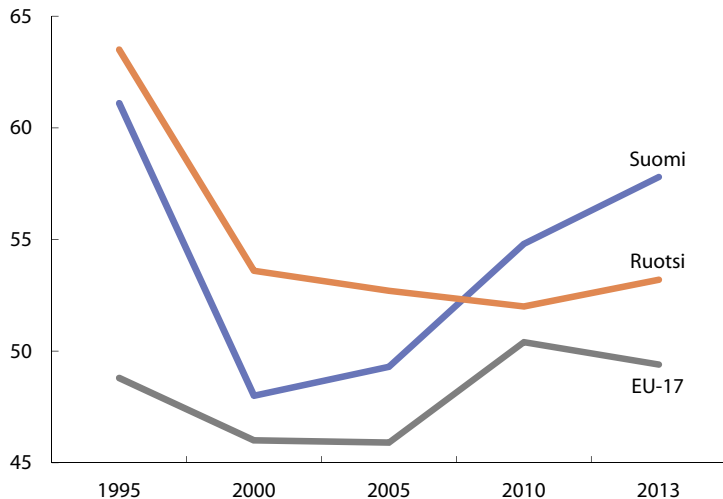
Kasvihuonekaasuihin kuuluu hiilidioksidin lisäksi viisi muuta kaasua tai kaasuryhmää.

Lähde: Tilastokeskus, kasvihuonekaasujen inventaario.

Julkiset menot Suomessa, Ruotsissa ja EU:ssa 1995–2013 (prosenttia BKT:sta)

Julkisten menojen suhde bruttokansantuotteeseen on Suomessa noussut poikkeuksellisen paljon taluskriisin aikana (2008–). EU:n jäsenmaista vain Sloveniassa nousu on ollut Suomea rivakampaa.

Vuonna 2013 julkisten menojen osuus bruttokansantuotteesta oli Suomessa 57,8 prosenttia. Ruotsissa luku oli 53,2 prosenttia ja vanhoissa EU-maissa 49,4 prosenttia.

Lähde: Eurostat.

Julkiset menot/BKT v. 2013 (%)

Suomi	57,8
Ruotsi	53,2
EU-17	49,4

Julkiset kulutusmenot Suomessa, Ruotsissa ja EU:ssa 1995–2013 (prosenttia BKT:sta)

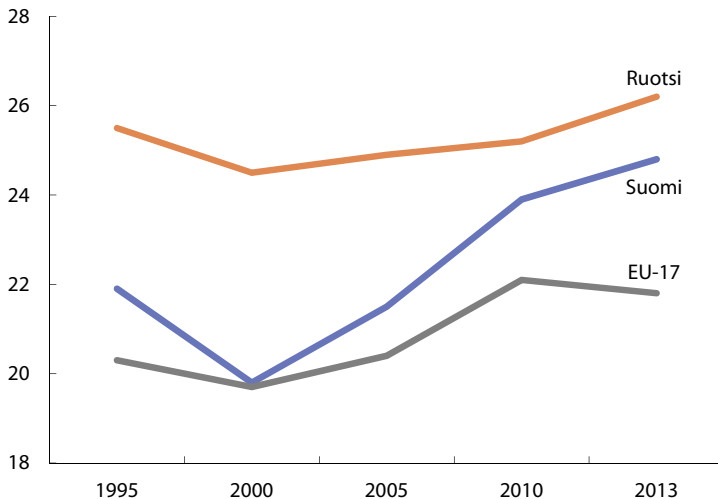
Viime vuosikymmenen lopulla julkisten kulutusmenojen osuus bruttokansantuotteesta kääntyi nousuun Suomessa ja Ruotsissa. Vanhoissa EU-maissa kulutusmenojen bruttokansantuoteosuus on viime vuosina hieman laskenut.

Kulutusmenot syntyvät julkisyhteisöjen tuottamista palveluista (ks. tarkemmin s. 12–19).

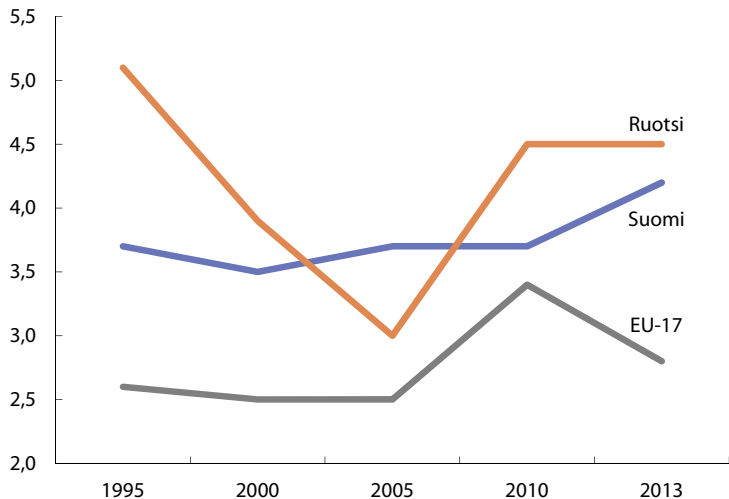
Lähde: Eurostat.

Kulutusmenot/BKT v. 2013 (%)

Ruotsi	26,2
Suomi	24,8
EU-17	21,8

Julkiset investointimenot Suomessa, Ruotsissa ja EU:ssa 1995–2013 (prosenttia BKT:sta)

Ruotsi on viime vuosina panostanut julkisiin investointeihin enemmän kuin vanhat EU-maat keskimäärin. Vuonna 2013 julkisten investointimenojen suhde bruttokansantuotteen suhteeseen oli Ruotsissa 4,5 prosenttia ja Suomessa 4,2 prosenttia.

Julkisiin investointimenoihin kuuluvat valtion, kuntien ja sosiaaliturvarahastojen tekemät sijoitukset kiinteään omaisuuteen eli koneisiin, rakennuksiin, teihin ja rautateihin.

Lähde: Eurostat.

Investointimenot/BKT v. 2013 (%)

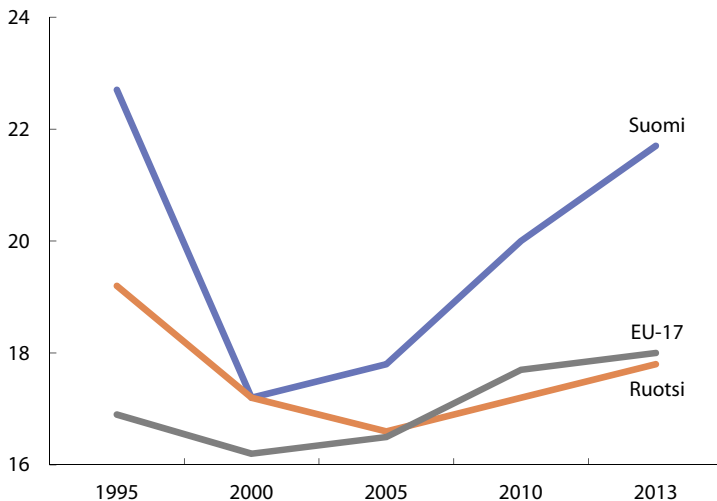
Ruotsi	4,5
Suomi	4,2
EU-17	2,8

Julkiset tulonsiirrot Suomessa, Ruotsissa ja EU:ssa 1995–2013 (prosenttia BKT:sta)

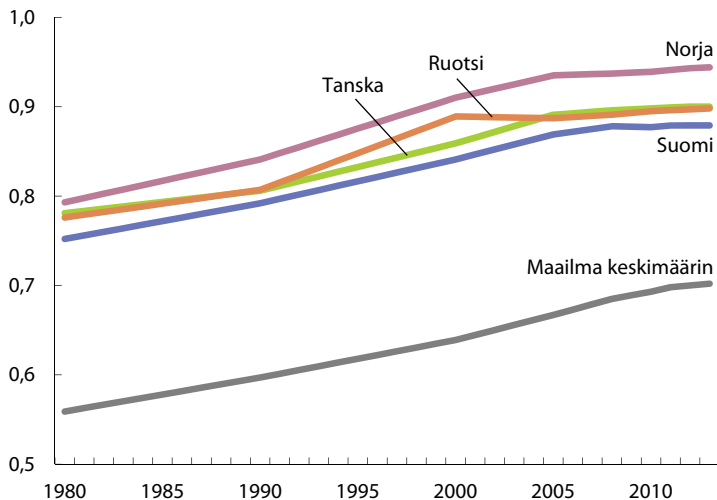
Taluskriisi (2008–) käänsi tulonsiirtojen bruttokansantuoteosuuden tuntuvaan kasvuun Suomessa. Myös 1990-luvun laman aikana tulonsiirtojen osuus bruttokansantuotteesta oli huomattava Suomessa ja Ruotsissakin, mutta riipeä talouskasvu alensi niiden osuutta.

Lähde: Eurostat.

Tulonsiirrot/BKT v. 2013	(%)
Suomi	21,7
EU-17	18,0
Ruotsi	17,8

Inhimillisen kehityksen vertailu* Pohjoismaissa ja OECD-maissa 1980–2013

* Mitä korkeampi pisteluku, sitä korkeampi inhimillisen kehityksen taso.

Suomi sijoittui YK:n inhimillisen kehityksen vertailussa sijalle 24 vuonna 2013, kun mukana oli 187 maata.

Inhimillisen kehityksen indeksi HDI pyrkii kuvaamaan sitä, kuinka hyvän elämänlaadun maa voi asukkaalleen tarjota. Indeksissä on neljä ulottuvuutta: ostovoimakorjattu bruttokansantulo sekä odotettavissa oleva elinikä, koulutusaika ja koulutuksen keskimääräinen kesto.

Lähde: YK:n kehitysohjelma.

Sijoitus HDI-vertailussa v. 2013

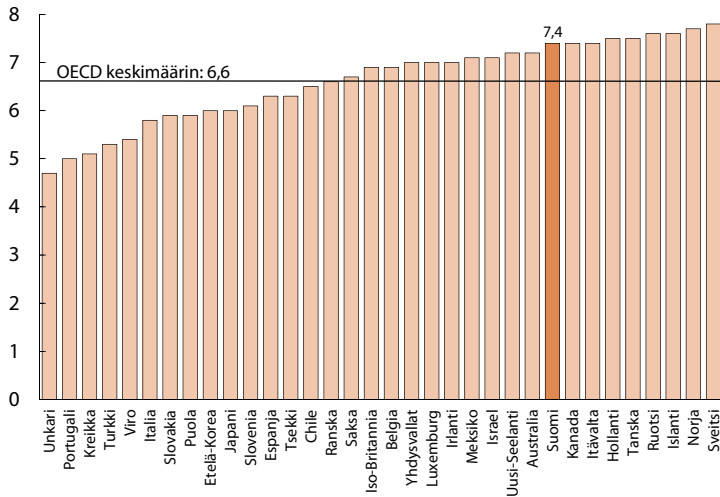
Norja	1.
Ruotsi	10.
Tanska	12.
Suomi	24.

Tyytyväisyys omaan elämään OECD-maissa 2012 (asteikolla 0–10)

Suomalaiset ovat kyselyn mukaan OECD-maiden 9:nneksi tyytyväisin kansa. Asteikolla 0–10 suomalaiset antoivat omalle tyytyväisyydelleen arvosanan 7,4, kun OECD-maiden keskiarvo oli 6,6.

Tyytyväisimpiä elämäänsä olivat sveitsiläiset. Vähiten tyytyväiset löytyivät Unkarista, Portugalista ja Kreikasta.

Lähde: OECD, Society at a Glance 2014, Life satisfaction.

Aineisto

Tiedot julkisista menoista vuosina 1990–2013 on saatu kansantalouden tilinpidosta. Vuosien 1975–1989 tiedot on otettu kansantalouden tilinpidon sektoritiedoista ketjuttamalla tehtäväluokittaiset kulutusmenot vuonna 1990 käyttöönotetun luokituksen mukaisiksi.

Kulutusmenot on deflatoitu julkisen kulutuksen hintaindeksillä ja investointimenot julkisten investointien hintaindeksillä. Tukipalkkiot, tulosiirrot ja korkomenot taas on muutettu määrän kehitykseksi kuluttajahintaindeksillä.

Tiedot eläkemenoista vuosilta 1975–1995 on kerätty Eläketurvakeskuksen, Kansaneläkelaitoksen, Kuntien eläkevakuutuksen ja Valtiokonttorin tilastoista.

Muita lähteitä

Hjerppe, Riitta (1988): Suomen talous 1860–1985, Kasvu ja rakennemuutos. Suomen Pankki, Valtion painatuskeskus, Helsinki.

OECD (2014): Society at a Glance 2014, Life satisfaction.

Tilastokeskus (2015): Tulonjakotilasto, <http://tilastokeskus.fi/til/tjt/>

UNDP (2014): Human Development Raport, <http://hdr.undp.org/en/2014-report>

Wiberg, Matti (2012): Lakituotannon taso: Silppua ylikuormittuneelta liukuhihnalta, teoksessa Apunen, Collander, Haavisto, Neimala, Svensson & Wiberg: Holhouksen alaiset – Seitsemän näkymää ylisääntelyn Suomeen. EVA Raportti, Taloustieto Oy, Helsinki.

9 789516 286344

ISBN 978-951-628-634-4

Kuinka paljon käytämme resursseja hyvinvointivaltion ylläpitoon? Ja miten panostukset yhteiseen hyvään ovat muuttuneet vuosikymmenien aikana?

EVA Faktan täydennetty painos hahmottaa hyvinvointivaltion kehityksen sen keskeisillä tunnusluvuilla vuodesta 1975. Aikasarjat on koonnut Elinkeinoelämän tutkimuslaitoksen tutkija Hannu Kaseva.

eva
ELINKEINOELÄMÄN
VALTUUSKUNTA